

Rennesøy 13. februar 2023

Uttalelse til «Prosjekt Strand – Finnøy – Nordbø, ny 132 kV kraftledning»

Kraftlinjer gjennom nasjonalt arvesølv

Lnett har lansert 3 alternativer for trasevalg for ny 132 kV linje fra Nordbø, over Rennesøy mot Finnøy. Ett av alternativene er jord- og sjøkabel fra Nordbø over til Finnøy. To forslag innebærer luftlinje over Austbøheia og sjøkabel videre til Finnøy.

De foreslåtte luftlinjetraseene vil ødelegge dette unike landskapet for all framtid. Nedgraving av jordkabel langs Hanasandveien vil være en god landskapsmessig og samfunnsøkonomisk løsning.

Austbøheia er ett av «Nasjonalt utvalgte kulturlandskap i jordbruket – UKL område»

I 2008 ble landets Fylkesmenn bedt om å finne områder i kommunene som var spesielle og viktige kulturlandskap. Landbruksdirektoratet skriver at dette er *en tverrfaglig, felles satsning mellom Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødirektoratet. Satsningen på det utvalgte kulturlandskapet skal sikre verdier knytta til landskap, biologisk mangfold, kulturminner, og kulturmiljøer. Herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift. (1)*

I alt 22 områder rundt om i landet ble valgt ut. Hodne-Dale-Sel, Helland-Bø og Førsvoll-Austbøheia på Rennesøy ble valgt ut som de eneste områdene i Rogaland som samlet utfylte kriteriene på en god måte. (2) Store deler av dette unike landskapet er representativt for den eldste gjenværende og

mest karakteristiske kulturmarkstypen på Vestlandet, kystlyngheiene, en del av vår felles europeiske kulturarv. Kystlyngheiene er ikke dannet naturlig, men er et resultat av kystbøndernes iherdige arbeid for å skaffe beiter og vinterfor til husdyra sine. Lyngheiene er holdt ved like gjennom brenning, slått og regelmessig beiting. I dagens moderne og effektive landbruk er det fare for at kystlyngheiene kan gro igjen – og bli utsatt for tunge tekniske inngrep slik som de foreslåtte linjetraseene. Det er derfor ekstra viktig å ta vare på de små flekkene som fortsatt er igjen og som er løftet opp som nasjonalt verneverdige.

KULA-prosjektet («Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse») synliggjør de nasjonale verdiene

På oppdrag fra Klima – og miljødepartementet har Riksantikvaren gjennom KULA-prosjektet forsterket arbeidet med vern av verdifulle landskap og har utarbeidet et verktøy for forvaltning av disse. Dette skal være til hjelp slik at kommuner og relevante sektorer kan ivareta viktige landskapsverdier i sin planlegging.

Målet med KULA er

- * å få oversikt over landskap av nasjonal kulturhistorisk interesse i alle landets fylker*
- * å bidra til økt kunnskap og bevissthet om landskap i kommuner og relevante sektorer*
- * å gi tidlige og tydelige signaler fra kulturminneforvaltningen om hvilke landskap arealplanleggingen må ta særlig hensyn til (3)*

I 2021 har Riksantikvaren innlemmet alle de tre UKL-områdene på Rennesøy i KULA- prosjektet og utvidet arealet slik at kystlinjen og kystlyngheiene knyttes sammen. KULA-området har fått betegnelsen **«Rennesøy og Mastrafjorden - Jordbruks- og fiskerlandskap i historisk viktig lei»**

Fokus for Riksantikvaren har vært å sikre *«den historiske lesbarheten og sammenhengene i landskapet» (3)*.

Trafostasjonen på Nordbø ligger sentralt i det KULA-landskapet som Riksantikvaren har fokus på. Dette bør forplikte alle aktører sterkt slik at det kan finnes gode løsninger.

Det er utarbeidet en egen rapport «KULA-Rogaland» hvor hvert enkelt landskap beskrives og hvor det er tatt med viktige punkter for planlegging og forvaltning av det spesifikke landskapet (3). Side 49 i rapporten omtaler områdene Helland-Bø, Førsvoll-Austbøheia og Hodne-Dale Sel. Det påpekes at *områdene har høye verneverdier, blant annet i form av kystheilandskap med mange spor etter tidligere tiders bruk*. Rapporten sier videre: *KULA-områdene bør vises i kommuneplanens arealdel som hensynssone med særlig hensyn til landskap. Det bør utarbeides retningslinjer til hensynssonen samt generelle bestemmelser til kommuneplanens arealdel for å ivareta verdiene og sette rammer for arealbruken.*

Viktige punkter for planlegging og forvaltning av dette landskapet:

- Høye installasjoner og bygninger som vil forstyrre den historiske lesbarheten og sammenhengene i landskap bør unngås.*
- Fortsatt landbruksdrift, beite og tradisjonell skjøtsel av kystlyngheiene er avgjørende for å hindre gjengroing.*
- Nye bygninger i tilknytning til landbruksdriften bør tilpasses eksisterende tun, omgivelsene og terrenget både med hensyn til volum, materialvalg og form.*
- Verneverdig gårds-, naust, og sjøhusbebyggelse bør ivaretas.*

- *Større planerings- og massefyllingstiltak som vil endre landskapets karakter og påvirke det helhetlige landskapet bør unngås.*
- *Den åpne kystlinjen er særlig sårbar for nye store inngrep og anlegg som kan forstyrre opplevelsen av den historiske kystlinjen og landskapselementene som finnes her (eldre naust, kaianlegg, båtstøper med mer) (3).*

Luftlinjene vil ødelegge helheten i KULA-landskapet

Begge de 2 foreslåtte luftlinjealternativene ut fra Nordbø er på kollisjonskurs med Riksantikvarens veiledning. De vil medføre svært skjemmende inngrep og endre kulturlandskapene på den østre del av Rennesøy for alltid. Mastene og kraftlinjene vil bli dominerende i terrenget og være synlige fra store deler av Ryfylkebassenget.

Austbøheia er den mest verdifulle kystlyngheia vi har igjen

Førsvoll-Austbøheia er preget av kystlyngheia med tørrbakker, eng og lauvtrellunder med svært høyt artsmangfold. Landbruksdirektoratet nevner at innenfor de tre utvalgte kulturlandskapsområdene på Rennesøy finnes over 480 plantearter, mange truede og sjeldne. Fem av disse finnes ikke andre steder i Norge. (1) Austbøheia inneholder få inngrep av teknisk art, ingen dominerende, noe som forsterker opplevelseskvaliteten og verdi. Austbøheia ligger som et platå, avgrenset av Austbøstemmen i vest, Byggefeltet i Eltarvåg og Hanasandveien i nord, Førsvollgården i sør og utmarksområdene til gårdene på Hanasand og Østhusvik i øst. Riksantikvaren har gjennom KULA-rapporten utvidet området til også å gjelde sjølinjen Austbøvågen-Nordbøvågen- Eltarvågen og jordbruksområdene ved Nordbø/Austbø. De to luftlinjealternativet vil skjære gjennom den nordligste delen av dette området.

Hverdagsfriluftsliv og topptur

Austbøheia blir mye brukt til friluftsliv. Høyeste punktet Ansetevarden 172 moh er et yndet turmål både fra Eltarvåg og Hanasandsiden. Fra toppen er det flott utsikt over store deler av Rennesøy og Ryfylkebassenget. Den lengste linjetraseen som blir foreslått krysser over fjellet like nord for varden og vil bli svært synlig og dominerende i det åpne terrenget.

Begge luftlinjealternativene krysser nord for Austbøstemmen. Dette er et attraktivt og frodig turområde hvor turgåere kan fiske, gå i timevis og oppleve skogsmiljø, rikt fugle- og dyreliv uten å bli forstyrret av skjemmende inngrep. Kulturspor fra tidligere tiders utmarksbruk er det imidlertid mange av, ikke minst rester etter møller langs bekken ved Eltarvåg og bekken fra Ytre Førsvollvatnet.

Sårbart dyre- og fugleliv

Austbøheia er et svært viktig område for rovfugl og hjort. Her er god næringstilgang og trygge skjulesteder. Havørn har etablert seg igjen for flere år siden, og i fjor ble det fostret opp 3 unger. Hubro, en av verdens største ugler, har hatt tilhold her i 50-60 år. I tillegg er det blant annet kattugle, hønsehauk og vandrefalk. Hubro er nattaktiv og svært vanskelig å oppdage. Rødlistede fuglearter som vandrefalk, havørn og hubro trenger åpne arealer for å kunne jakte. Høyspentmaster vil kunne skremme, drepe og utrydde disse artene, både i form av direkte kollisjon med ledninger men også på grunn av magnetfeltene linjene medfører. Vi kan ikke tillate at bygging av høyspentlinje gjennom dette prioriterte kulturlandskapet vil føre til redusert artsmangfold og fjerning av rødlistede fugler.

Foreslått lufttrase går gjennom jaktfeltet Austbø, del av Rennesøy Hjortevald. Det er fare for at også hjortedyrene vil trekke bort da det er kjent at de også påvirkes av magnetfeltene rundt høyspentlinjene.

Der tiden har stått stille

Også gården Førsvoll vil bli sterkt berørt av luftspennet, enten en velger den korteste eller lengste linjetraseen. De bølgende åssidene som rammer inn dette enestående gårdsanlegget vil bli varig endret som følge av kraftlinjen. Her bodde folk allerede i Folkevandringstiden. Gårdstunet har en rekke bygg og det eldste og mest imponerende bygget, løa, er nå restaurert til slik den så ut i 1841. Gården er fremdeles i aktiv drift og representerer en Rennesøygård der eierne har fulgt med i skiftende faser og satsingsområder. På Førsvoll finnes flere eksempler på den spesielle byggeskikken med utstrakt bruk av tørrmurer i vegger og støttemurer. Disse murene gjør Førsvoll og landskapet omkring verd å verne som minne om et unikt håndverk som var basert på bruk av lokal stein. (2)

Ryfylkemuseet forvalter i dag husmannsplassen Bakken i Dalakerkleiva. Huset viser et typisk bilde av hvordan folk levde på Rennesøy for 100-200 år siden. Luftlinjen som er foreslått av Lnett vil dominere utsikten fra den historiske plassen.

Et landskap rikt på fornminner.

Det eldste menneskefunnet i Norge er gjort på Rennesøy og store deler av øya er et kulturhistorisk landskap der mennesket har satt sitt stempel på det meste. Riksantikvaren sier i KULA-rapporten side 48 at «*tidligere Rennesøy kommune hadde størst tetthet av registrerte fornminner i landet*». Her finnes steinalderlokaliteter, gravhauger, steingjerder, piggheller, slåttenger og beitemarker.

Langs de foreslåtte linjetraseene er det en rekke arkeologiske spor, de fleste automatisk fredet. Det vil bli en stor utfordring for Lnett å sno seg fram gjennom landskapet uten å komme i kontakt med verneverdige lokaliteter. På Nordbø, Austbø og Midtbø er det tett med gravminner og andre funn fra jernalder. Linjetraseen som går over Austbøheia og fram til sjøen ved industriområdet på Hanasand vil også berøre de automatisk fredete kulturminnene på gården Hanasand Øvre. Her er registrert 5

lokaliteter for bosetting/aktivitetsområde fra steinalder. Området ligger i dag som en landskapsmessig vakker buffer mot industriområdet og vil bli sterkt forringet dersom høyspentmaster blir bygget. (5)

Bonden har æren for «Dei grønne øyane»

Rennesøy kommune profilerte seg i en årrekke som «Dei grønne øyane» og har av mange blitt framhevet som «En smak av Irland». Få steder i landet finner en eldre kulturjord enn her. Helheten av tun, innmark og utmark inneholder store kulturhistoriske verdier – og opplevelsesverdier. Disse er avhengig av fortsatt bruk, skjøtsel og vedlikehold for å opprettholdes. Her er selvsagt bonden den viktigste aktøren. Storsamfunnet har blant annet gjennom tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) årlig brukt millionbeløp til skjøtsel av dette unike landskapet.

«Fra oppstart av UKL området Rennesøy i 2009 fram t.o.m. 2022 ble det brukt om lag kr 14 000 000 i UKL- og SMIL-midler i UKL-området på Rennesøy.» «I tillegg kommer det tilskudd fra Regionalt miljøtilskudd der en god del går til arealer og turstier i UKL området.» (11)

Det må i valg av linjetrase tas stort hensyn til jordbrukets behov og utfordringer for aktiv gårdsdrift.

Luftlinjene er tegnet inn på en slik måte at de i tillegg til å true kystlyngheiene og landskapet kommer i konflikt med dagens aktive gårdsdrift. Både dyrkajord og beite blir berørt. Luftlinjealternativene innebærer at kraftmaster vil bli plassert på dyrket jord. Det er ikke eiendomsskille der plassering av master er naturlig. Mastene vil derfor redusere det aktive jordbruksarealet og skape driftsutfordringer. Linjetraseene båndlegger store areal og hindrer spredeareal og gjødsling av innmarksbeite. I tillegg vil sviing av lynghier, grøftegraving, utvidelse av driftsbygninger og annet arbeid kunne bli vanskeliggjort.

Behov for konsekvensutredninger

1. Økonomi anleggsfasen

Vi er kjent med at Lnett forholder seg til Stortingsmeldingen fra 2012 som sier at 132 kV-linjer som hovedregel skal gå i luftspenn. Bakgrunnen for dette er slik vi forstår det økonomi.

Det totale samfunnsregnskapet ved bruk av luftspenn går imidlertid ikke opp, verken i nåtid eller i et framtidsperspektiv, for natur så vel som mennesket. NVE sier selv at *kabling kan velges i korte trekk i spesielle tilfeller med sterke verneinteresser eller store estetiske ulemper.* (9) Vi mener dette er forhold som bør veie sterkt her hvor det er store kultur- og naturverdier og foreligger et godt alternativt trasevalg med jord og sjøkabel.

Jordkabelalternativet ivaretar interessene til både kulturlandskapet, naturmangfoldet, skjøtsel, jordbruksdrift og de helsegevinster som ligger i aktivt bruk av området til friluftsliv.

Lnett sier i sin melding side 59 at økte kostnader ved å grave ned jordkabel langs Fv 519 (Hanasandveien) er 35 mill i forhold til luftspenn. Det foreligger i meldingen ingen beregning av hvordan dette beløpet har framkommet og hva som er tatt med i regnskapet.

Valg av alternativ med jordkabel og sjøkabel mellom Nordbø og Finnøy vil være god samfunnsøkonomi. KULA-landskapet er langt mer verdt enn 35 mill.

Vi etterlyser grundige samfunnsmessige og økonomiske analyser av luftlinje versus kabel, samt konsekvensutredning av verdier knyttet til KULA-landskapet; så vel estetikk, støy, jordbruk,

kulturminner og tap av naturmangfold. I tillegg kommer forhold som driftsstans, forsyningsikkerhet i forbindelse med sabotasje/krigshandlinger og andre forhold.

Lnett viser til **nasjonale føringer** om luftspenn i Stortingsmeldingen fra 2012. Vi vil understreke de **nasjonale føringene** som Riksantikvaren har gjennom KULA-rapporten. Den sier at «*høye installasjoner og bygninger som vil forstyrre den historiske lesbarheten og sammenhengene i landskapet bør unngås*» (3)

Børge Dybesland fra Lnett uttalte på møtet i Kommunedelsutvalget for Rennesøy 24. januar 2023 «*Me er spent på kva dette betyr i praksis. Me har spelt inn våre interesser i området, og korleis KULA skal praktiserast gjenstår å sjå. Det kan bli en interessant diskusjon.*» (10)

Vi vil utfordre NVE til å ta denne prinsipielle diskusjonen på største alvor. Her vil viktige nasjonale, landskapsverdier kunne gå tapt. Store luftspenn er ikke framtiden i verneverdige landskap – framtiden er jordkabel.

2. Økonomi i driftsfasen

Luftspenn vil legge beslag på bruken av jordbruksjord og føre til erstatning av tapt inntekt/kompensasjon for økte kostnader. Erstatningsbeløpet vil i prosjektet sin levetid kunne bli betydelig. I denne sammenheng kan vi vise til den sterke økningen i priser for handelsgjødsel. Kabel i grøft har ingen slike negative sideeffekter.

Vi etterlyser en beregning av ekstrakostnadene for jordbruksdriften ved luftlinjer - sammen med en beregning over kostnadene ved framtidig vedlikehold av de ulike trasealternativene. Luftlinjene båndlegger et 30 meter bredt areal. I tillegg til rent teknisk vedlikehold må det jevnlig foretas skjøtselstiltak i traseen for å hindre tilgroing og for å kunne pleie kystlyngheiene.

Dersom en velger nedgraving av jordkabel i tilknytning til Fv 519/Hanasandveien antar vi at det er en stor synergigevinst å hente i årlige vedlikeholdskostnader. Det foretas allerede jevnlig skjøtels- og oppryddingstiltak langs Hanasandveien, blant annet kantklipp.

3. Utredning av løsning overgang land/sjø; landtak

KULA-rapporten sier i sine retningslinjer for området «*Den åpne kystlinjen er særlig sårbar for nye store inngrep og anlegg som kan forstyrre opplevelsen av den historiske kystlinjen og landskapselementene som finnes her (eldre naust, kaianlegg, båtstøer med mer)*» (3)

Begge luftlinjetraseene over Rennesøy går gjennom sårbar og historisk kystlinje der luftspenn og sjøkabel møtes. Den østligste linjen går i tillegg nær fornminner, gamle naust mv. Vi ber om at det utarbeides detaljerte forslag over hvordan linjeframføringen planlegges i kystsonen.

4. Stråling fra høyspentlinjer.

Vi legger til grunn at Lnett i sitt forslag til ny høyspentlinje tar utgangspunkt i vedtatte retningslinjer og bestemmelser angående stråling, magnetfelt og elektriske felt. Vi frykter imidlertid for at eventuell høyspentlinje likevel vil kunne ha helseskader for beboerne og legge begrensinger for framtidig fortetting og bygging innen de etablerte boområdene. Miljøvernforbundet sier at *en må være klar over de mange studier som dokumenterer at det å bo nær høyspentmaster representerer en betydelig større helsefare i forhold til om nettet hadde vært kablet.* (6)

WHO har klassifisert lavfrekvente magnetfelt som mulig kreftfremkallende. Det er fortsatt usikkerhet knyttet til at langvarig eksponering for lavfrekvente magnetiske felt kan gi en økning i leukemi blant

barn, og helsemyndighetene har tilrådd tiltak, i første rekke traseendringer for å unngå nærføringer til boliger, skoler og barnehager m.v. ved anlegg av nye høyspentledninger. (7,8)

Beboerne på Eltarvåg og gårdene innen planområdet uttaler seg også på vegne av framtidige generasjoner. Hvilken helsemessig konsekvensutredning har Lnett foretatt før dagens foreslåtte trasevalg? Slik vi ser det vil traseforslaget fra Lnett gå imot WHO, helsemyndighetene og miljøvernforbundets anbefalinger om plassering av høyspentmaster i bebygde område.

5. Landskap og opplevelsesverdi. Beskrivelse av hovedtrekk ved meldte løsninger

I meldingen side 62 er hovedtrekk ved meldte løsninger beskrevet fra Tau til vestsiden av Finnøy. Traseene videre over Rennesøy er ikke omtalt/beskrevet, til tross for at de går gjennom kulturlandskap av nasjonal verdi. Vi stiller oss undrende til dette og vil be om at dette blir gjort.

Forslag til alternativ trase:

Traseforslaget med jordkabel langs fv 519/Hanasandveien legger opp til å «*legge kabelen i gang- og sykkelsti som er regulert fra Eltarvåg mot Østhusvik, planid 1103_2017002. Planen og meldt trasealternativ 1.4.B vil måtte koordineres, se også kapittel 7.(12).*

Av kartet framgår at kabelen evt skal nedgraves langs fylkesveien fram til området ved Skytebanen, og derfra legges ned til sjøen ved Laksavika og videre til Finnøy i sjøkabel.

Dette er et forslag som på en god måte ivaretar KULA-landskapet og verdiene på nordsiden av Rennesøy.

Vi vil be om at det også utredes å forlenge nedgravningen langs vei fram til vest for regulert industriområde på Hanasand, og videre ned til sjøen i nærheten av Skiftesvika. Dette vil forkorte lengden på sjøkabelen vesentlig. En slik kabeltrase vil ikke komme i konflikt med nærliggende bebyggelse og utvikling av sjørelatert næring på Hanasand industriområde. Ut fra Lnetts utsagn om at det er svært mye billigere med nedgravd jordkabel enn sjøkabel, bør det være store økonomiske gevinster ved å velge en slik løsning.

Sterkt behov for ny gang- og sykkelsti langs Hanasandveien

Et trasevalg slik vi foreslår vil i tillegg til gunstig pris også kunne løse trafikale utfordringer langs Hanasandveien. Veien har i dag svært tung trafikk og store deler er 80 -sone. Trafikken har økt sterkt de siste årene, noe som ikke minst skyldes at bompengene ble sløyfet i Finnøytunnelen, tungtrafikk knyttet til lakseoppdrett og jordbruk- og at Hanasand kai er blitt reservekai for Mortavika. Når værforholdene er slik at ferjesambandet Arsvågen – Mortavika flyttes til Hanasand, blir det ekstra ille. Veien er svært trafikkfarlig for myke trafikanter; ikke minst for barn og unge, joggere, turgåere og syklistene som ikke har andre alternativ til å komme fram. Vi frykter at det snart vil skje en stygg ulykke.

Det er i Kommuneplanen regulert inn gang- og sykkelsti mellom Eltarvåg og mot Østhusvik. Det er etter det vi forstår også planer om gang- og sykkelsti langs Østhusvikveien mellom Østhusvik og Vikevåg. Når disse planene blir realiserte blir det endelig mulig for fotgjengere, joggere og syklistene å ta en trafiksikker rundtur på østre del av Rennesøy – med de helsegevinster dette vil kunne gi.

I meldingen side 61 skriver Lnett: «*Stavanger kommune har kontaktet Lnett og Rogaland fylkeskommune for å se nærmere på mulige synergier av å kombinere bygging av gang- og sykkelsti langs fv 519 samtidig som det legges vann- og avløpsrør og eventuelt jordkabel*» (12).

Vi vil sterkt utfordre Lnett og politikerne i Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune til å utnytte de mulighetene som bygging av ny 132 kV linje gir for slike synergieffekter langs Hanasandveien. Kommunen har i forbindelse med reguleringsplan for Hanasand industriområde vedtatt rekkefølgekrav til byggetillatelse og brukstillatelse. Rekkefølgekravene er knyttet opp mot utvikling av infrastruktur på østre del av Rennesøy. Etter det vi forstår har aksen Hanasand – Østhusvik foreløpig første prioritet i forbindelse med oppfølgingen av rekkefølgekravene. Nå er det mulig å finne en god samfunnsløsning også mellom Hanasand og Vikevåg.

Vi har tidligere fått opplyst at en videre utbygging av industriområdet på Hanasand vil kreve en sterk utbygging av infrastruktur, blant annet vann og strøm. Det vil være uforståelig for folk flest dersom en først etablerer en svært skjemmende 132 kV luftlinje fra trafostasjonen på Nordbø over Austbøheia for evt. senere å grave kabelgrøft langs Hanasandveien for å forsyne blant annet industriområdet på Hanasand med strøm. Både 132 kV kabel og 22 kV kabel bør kunne graves ned samtidig mellom Nordbø og Hanasand.

Stimulering for økt kollektivtrafikk

Vi vil legge til at fastboende og hytteeiere på Rennaren har meldt stort behov for at det anlegges holdeplasser for buss langs Hanasandveien. I dag må kollektivbrukere på Rennaren gå mer enn 1 km langs den svært trafikkfarlige veien for å komme til nærmeste bussholdeplass, noe de færreste tørr å gjøre. Dette vil også kunne løses med en slik samordning av planer.

NVE anbefaler generelt at en skal se på muligheter ved å kombinere legging av kabel med andre prosjekter som skal ha gravearbeid samme strekning som strømmettet skal ligge. Det vil være flere synergieffekter å hente, i tillegg til penger å spare med å legge en jordkabel sammen med utbyggingen av sykkel- og gangsti til Hanasand.

Kostnader ved luftlinje kontra jordkabel

På oppdrag fra Olje- og Energidepartementet har Europas største rådgivningsselskap Sweco sammen med Oslo Economics satt opp kostnader med luftspenn og kostnader med kabel i grøft for 132 kV linjer (Dokument 31.1.2022).

Vi har tatt utgangspunkt i Swecos metodikk og grovt beregnet kostnadene ved de framlagte alternativene.

Beregningene våre viser at det er en merkostnad ved å legge kabel langs Hanasandveien og helt til Hanasand kontra luftlinje, men at merkostnadene er langt mindre enn Lnett sitt estimat på 35 millioner kroner. Vår beregning viser en merkostnad mellom 4 – 19 Mkr. Vi har da beregnet kostnaden helt til Kvitevika på Finnøy slik at vi får med effekten av kortere distanse med sjøkabel.

Beregningene våre viser at det rimeligste alternativet er luftspenn over Austbøheia og fram til sjøen vest for Hanasand industriområde (alternativ 1.0). Vårt nye forslag med nedgravd kabel helt til Hanasand kommer som nummer 2. Dette forslaget er billigere enn Lnetts alternativ med luftspenn til Laksavika og sjøkabel derfra til Finnøy (alternativ 1.4).

Vedlagt følger Excel - ark som viser beregninger og grunnlag (tall fra Swecorapporten og målte lengder fra Google Maps). Vårt nye alternativ framkommer som 1.4 NYTT.

Prisutviklingen mellom luftspenn og kabel i grøft utvikler seg stadig til fordel for kabel. Jo lenger tid som går før prosjektstart, desto større fordel for kabel i grøft.

Konklusjon

Stavanger kommune har fått en ny perlerad bestående av Ryfylkeøyene, «de grønne øyene». Det finnes ikke maken i Norge. Luftlinjer her er totalt uakseptabelt.

Lnett og NVE må som Riksantikvaren og Landbruksdirektoratet i særlig grad medvirke til å bevare indrefiletene på øyene; det nasjonalt utvalgte kulturlandskapet i jordbruket / KULA-landskapet.

Verdien av kulturlandskapet vil bli sterkt redusert og de grønne øyene endret for alltid dersom det bygges luftlinjer her. Dette vil også kunne føre til redusert motivasjon og vilje til skjøtsel, tilgroing og tap av den nasjonale natur- og kulturarven som blant annet kystlyngheiene representerer.

Grunneierne i de tre utvalgte kulturlandskapene har i omtrent 20 år fått tildelt store, øremerkede midler til skjøtsel av dette unike kultur- og jordbrukslandskapet. Det vil være meningsløst dersom myndighetene med den ene hånden støtter opp om å pleie dette vakre landskapet – og med den andre hånden foretar bygging av høye installasjoner som reduserer verdien av det samme landskapet.

Vi frykter MONSTERMASTER

Høyspentlinjen vil bli godt synlig og skjemmende fra sjøen, naboøyene og fra den nordlige bebyggelsen i Vikevåg, gårdene Nordbø, Midtbø, Austbø og Dalaker, boligene i Eltarvåg og bebyggelsen videre østover langs sjøen til Rennaren og Hanasand. Luftlinje vil redusere bokvaliteten kraftig. Det ene traseforslaget vil i tillegg berøre skytebanen på Eltarvåg og vanskeliggjøre planer for utvidelse.

Underskriverne på denne uttalelsen representerer en svært stor andel av grunneiere, fastboende og hytteeiere i området som blir direkte berørt av de framlagte planene på Rennesøy. I tillegg er Rennesøy skyttarlag medunderskriver.

Vennlig hilsen

Kjell Åge Thorsen	g.nr/b.nr 220/1
Terje Øvrebø	g.nr/b.nr 221/2 og 23
Jakob Austbø	g.nr/b.nr 222/1
Ole Austbø	g.nr/b.nr 222/2
Thomas Austbø	g.nr/b.nr 222/3
Haakon Vidar Austbø	g.nr/b.nr 222/4
Oddvar Austbø	g.nr/b.nr 222/8 P
Krister Høie	g.nr/b.nr 222/12
Jostein Østebø	g.nr/b.nr 222/14
Tor Austbø	g.nr/b.nr 222/15
Kristen Dalaker	g.nr/b.nr 224/1
Turi Olene Dalaker	g.nr/b.nr 224/2

Martin Eltervåg g.nr/b.nr 223/1 og 2
Kari Gro Johanson g.nr/b.nr 240/21
Per Hanasand g.nr/b.nr 240/21
Elfrid Vestbø g.nr/b.nr 241/1
Bent Ove Hanasand g.nr/b.nr 241/2
Stig Jakob Hanasand g.nr/b.nr 241/4
Rennesøy skyttarlag v/Dag Stephan Steen
Eltarvåg Velforening v/ Randi Elisabeth Vaula – representerer 17 husstander
Rennaren Velforening v/ Kjell Helle-Olsen – representerer 17 husstander

Referanser:

- 1) [Utvalgte kulturlandskap i jordbruket - Landbruksdirektoratet](#)
- 2) [Rennesøy Utvalgte Kulturlandskap](#)
- 3) [Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse \(KULA\) - Riksantikvaren](#)
- 4) [Sandalsand](#)
- 5) <https://www.kulturminnesok.no/kart/?kim=undefined>
- 6) <https://www.nmf.no/wp-content/uploads/2020/01/H%C3%B8ring-NVE-H%C3%B8yspentmaster.pdf>
- 7) [Felt fra kraftlinjer og elektriske apparater \(Ekstremt Lavfrekvente Felt, ELF\) - FHI](#)
- 8) https://www.nve.no/Media/3620/bebyggelse_hoyspentanl.pdf
- 9) <https://www.nve.no/media/2079/kabel-som-alternativ-til-luftledning.pdf>
- 10) [Øyposten, nettutgave 24. januar og papiravis 26. januar 2023](#)
- 11) [Stavanger kommune v/ Silke Dorothee Ullrich, Rådgiver landbruk, epost datert 6. februar 2023](#)
- 12) [Lnett Melding med forslag til utredningsprogram for 132 kV kraftledning Strand-Finnøy-Nordbø samt Finnøy og Tau tr.st. side 60/61](#)

Vedlegg:

Excel - fil som viser beregninger og grunnlag (tall fra Swecorapporten og målte lengder fra Google Maps),